

Norsk 6.trinn

OMRÅDE	KOMPETANSEMÅL	IUP - MÅL	LOKALE MÅL – JEG KAN	UKE
Muntlig kommunikasjon	Eleven skal kunne lytte til og videreutvikle innspill fra andre og skille mellom meninger og fakta.	Eleven skal kunne lytte til hva andre sier og delta i samtale innenfor et tema. Eleven skal kunne skille mellom meninger og fakta i en samtale eller diskusjon.	<ul style="list-style-type: none"> - holde meg til saken i en samtale/diskusjon - vente på tur i en samtale/diskusjon - lytte til andre og bygge mine kommentarer på det som er sagt før meg i samtalen - skille mellom personlige meninger og fakta i en samtale 	
	Eleven skal kunne uttrykke og grunngi egne standpunkter og vise respekt for andres.	Eleven skal kunne redegjøre for ord og uttryksmåter som kan såre andre. Eleven skal kunne lytte til andres meninger uten å avbryte. Eleven skal kunne stille oppklarende spørsmål. Eleven skal kunne bruke et nøytralt eller positivt kroppsspråk.	<ul style="list-style-type: none"> - delta i en samtale om hvordan språk kan brukes på positive og negative måter når man samarbeider med andre - gi eksempler på nøytrale ord og uttrykk - gi flere eksempler på ord og uttryksmåter som kan såre andre - vente på tur i samtale/diskusjon og sammen med de andre ta ansvar for å drive samtalen framover - stille oppklarende spørsmål f.eks. for å oppklare om noe er mening eller fakta - bruke kroppsspråket mitt på en positiv måte inn i samtalen 	
	Eleven skal kunne bruke sang, musikk og bilder i framføringer og presentasjoner.	Eleven skal kunne finne og velge relevante lyd-kutt og bilder i presentasjoner. Eleven skal kunne lage presentasjoner med både lyd, sang og bilder.	<ul style="list-style-type: none"> - velge relevante og lovlig lyd- og bildefiler fra internett - bruke disse filene i egne presentasjoner - lage fagpresentasjoner med lyd, musikk og bilder - presentere for et publikum 	
	Eleven skal kunne opptre i ulike roller gjennom drama-aktiviteter, opplesing og presentasjon.	Eleven skal kunne bruke stemmen og kroppen for å fremstille ulike rollefigurer. Eleven skal kunne forme replikker som passer for rollefiguren. Eleven skal kunne bruke stemmen godt og ha blikkontakt med tilhørerne ved presentasjoner. Eleven skal kunne variere tempo, styrke og intonasjon ved høytlesing.	<ul style="list-style-type: none"> - skrive og framføre replikker som passer til en gitt rollefigur - framføre replikker med god stemmebruk og blikkontakt med tilhørerne i en framføring - delta i en framføring der jeg snakker i passende tempo, med god artikulering, riktig stemmestyrke, innlevelse og kroppsspråk og på den måten gi tilhørerne en god opplevelse - eksperimentere med å snakke sosiolekt, dialekt, nynorsk, samisk for å skape holdninger til rollefiguren - delta i en samtale hvor jeg kommer med forslag til språkbruk som ville passe til ulike rollefigurer - skrive et manus med tittel, forfatter, rolleliste og replikker - skrive sceneanvisninger i manuset slik at skuespillerne vet hvordan de skal bevege seg - gi nok informasjon om person og miljø slik at skuespillerne vet hvem de skal spille og hvordan de skal spille - delta i framføringen av mitt eget manus foran de andre i klassen 	
	Eleven skal kunne uttrykke seg med et variert ordforråd tilpasset kommunikasjonssituasjonen.	Eleven skal kunne bruke relevante faguttrykk i presentasjoner. Eleven skal kunne stille relevante og presise faglige spørsmål. Eleven skal kunne gi eksempler på hvordan språk bør tilpasses mottaker. Eleven skal kunne se ulikheter mellom og velge riktige synonymer.	<ul style="list-style-type: none"> - bruke relevante faguttrykk i arbeid med og utarbeidelse av fagtekster - stille relevante og presise spørsmål til faglige tekster og framføringer - gi eksempler på språktilpassning, faglig og aldersrelatert - forklare hva et synonym er - jeg kan skifte mellom ulike synonymer i en selvskrevet tekst 	
	Eleven skal kunne presentere et fagstoff tilpasset formål og mottaker, med eller uten digitale verktøy.	Eleven skal kunne lese egenproduserte fagtekster for andre. Eleven skal kunne presentere nyheter. Eleven skal kunne presentere og formidle fagstoff for medelever med hensiktsmessig bruk av digitale verktøy.	<ul style="list-style-type: none"> - presentere min egen fagtekst for elever i klassen med fokus på stemmebruk og kroppsspråk - presentere nyheter fra klassens/ trinnets avis for elever i klassen - formidle et avgrenset fagstoff ved hjelp av selvvalgt digitalt verktøy for medelever og lærer 	
	Eleven skal kunne vurdere andres muntlige framføringer ut fra faglige kriterier.	Eleven skal kunne delta i å lage faglige kriterier for framføringer og bruke dem i tilbakemeldinger. Eleven skal kunne sette ord på positive sider ved andres framføringer, og gi konstruktive forslag til forbedringer.	<ul style="list-style-type: none"> - lage faglige kriterier for faglige presentasjoner som skal framføres for klassen og bruke disse som grunnlag for tilbakemeldinger i plenum - gi minst fem eksempler på positive tilbakemeldinger som kan brukes i arbeidet med framføringer - gi minst tre eksempler på konstruktive forslag til forbedringer i arbeidet med framføringer - benytte "to stjerner og et ønske" når jeg gir tilbakemelding på andres framføring 	

Skriftlig kommunikasjon	Eleven skal kunne lese et bredt utvalg norske og oversatte tekster i ulike sjangere på bokmål og nynorsk, og reflektere over innhold og form i teksten.	Eleven skal kunne bruke og fortelle om lese- og læringsstrategier. Eleven skal kunne lese ulike sjangere (for eksempel eventyr, noveller, seriebøker), og fortelle om formtrekk. Eleven skal kunne gjengi handling og beskrive hovedpersoner, tid og sted i tekster på bokmål og nynorsk.	<ul style="list-style-type: none"> - lese sakprosaetekster og beskrive minst tre – fem sjangertrekk - lese saktekster og svare på finne – spørsmål - lese saktekster og svare på tolke – spørsmål - lese saktekster og svare på refleksjonsspørsmål - bruke ulike læringsstrategier og maler for å utnytte bakgrunnskunnskap og til hjelp i bearbeiding av fagstoffet f.eks. VØL - grunnngi valg av læringsstrategi - lese skjønnlitterære tekster på bokmål og nynorsk - gi et handlingsreferat av den skjønnlitterære teksten - beskrive personer og rollene deres i teksten - beskrive miljøet handlingen er lagt til 	
	Eleven skal kunne referere, oppsummere og reflektere over hovedmomenter i en tekst.	Eleven skal kunne bruke ulike lesestrategier for å gjengi og diskutere hovedinnhold i skjønnlitterære og faglige tekster.	<ul style="list-style-type: none"> - lese skjønnlitterære tekster med flyt og innholdsforståelse - bruke ulike lesestrategier som f.eks. skumlesing, dybdelesing, letelesing eller lystlesing når jeg leser skjønnlitterære tekster - velge lesestrategi ut fra formålet med lesingen - lese fagtekster og faktabøker med fokus på bilder/ illustrasjoner som utfyllende informasjon - bruke ulike lese/læringsstrategier for å strukturere og innlære innholdet i teksten, som f.eks. strukturert tankekart eller lotusdiagram (etter mal/modell) - velge læringsstrategi ut fra formålet med lesingen - skille mellom sjangerne skjønnlitterær tekst og fagtekst ved hjelp av kjente sjangertrekk - forklare hvordan en nettside er bygget opp og skaffer meg lett oversikt ved å ta et overblikk og lese overskrifter og se på bildene, jeg vet også hvordan jeg håndterer en meny og kan klikke meg framover og bakover i teksten - finne ut hvem som har laget nettsiden og når den er laget - lese digitale tekster på skjerm 	
	Eleven skal kunne lese enkle tekster på svensk og dansk og gjengi og kommentere innholdet.	Eleven skal kunne lese, stille spørsmål til og samtale om enkle tekster på svensk og dansk.	<ul style="list-style-type: none"> - lese svenske og danske tekster skrevet for barn, med flyt og innholdsforståelse - gjenfortelle innholdet i teksten - stille spørsmål til innholdet i teksten - delta i en samtale om innholdet i teksten 	
	Eleven skal kunne forstå og tolke opplysninger fra flere uttrykksformer i en sammensatt tekst.	Eleven skal kunne forklare hvordan illustrasjoner, lyd og tekst bidrar i en sammensatt tekst. Eleven skal kunne hente ut og kombinere informasjon fra flere uttrykksformer i en sammensatt tekst.	<ul style="list-style-type: none"> - skrive og sette sammen flere tekster om samme tema - finne passende bilder/illustrasjoner som utfyller innholdet i de ulike tekstene - lage en forside som tydelig viser hva tekstene omhandler - sette sammen en tekst som består av ulike tekster med varierende skrifttyper, bilder og utsmykninger ved hjelp av digitale verktøy og utvalgt programvare 	
	Eleven skal kunne mestre sentrale regler i formverk og ortografi og skrive tekster med variert setningsbygning og funksjonell tegnsetting.	Eleven skal kunne gjøre rede for bøyingsmønstre i adverb, interjeksjoner, konjunksjoner, preposisjoner. Eleven skal kunne gjøre rede for ordklasse og bøyingsformer og endelsenes funksjon for ord fra kjente ordklasser. Eleven skal kunne skrive sentrale ikke-lydrette ord riktig. Eleven skal kunne mestre rettskriving av stum d, æ- og å-lyden, og/å og da/når. Eleven skal kunne forklare når ord skal samskrives. Eleven skal kunne bruke komma ved oppramsing og før konjunksjon. Eleven skal kunne fortelle om og skrive med variert setningsbygning.	<ul style="list-style-type: none"> - bøye substantiv i entall/ flertall og bestemt/ ubestemt form - bøye regelrette verb i fire tider - bøye noen uregelrette verb og forklare kjente mønstre for bøyning - forklare hva et adjektiv er og gi eksempler på dette - gradbøye adjektiv - forklare hva et adverb er og kan gi eksempler på dette (tidsadverb/ stedsadverb) - forklare hvordan adverb gradbøyes - gi eksempler på gradbøyning av adverb - forklare hva en interjeksjon er og gi eksempler på dette - forklare hva en konjunksjon er - forklare hvordan konjunksjonene brukes og gi eksempler på dette - fortelle hvordan en preposisjon brukes og gi eksempler på dette - gjøre rede for minst tre ordklasser, kjennetegn og funksjon i setningen - forklare hvordan bøyingsformer og endelser påvirker innholdet i en setning - skrive kjente ikke-lydrette ord riktig (lag liste) - bruke og/ å riktig i egenprodusert tekst - bruke da/ når riktig i egenprodusert tekst - skrive ord med dobbel konsonant riktig - skrive ord med stum –d riktig - skrive æ-lyden riktig - skrive å-lyden riktig - reglene for samskriving og særskriving og kan gi eksempler på disse - bruke punktum, spørsmålstegn, utropstegn, talestrek, anførselstegn og kolon i egen skriving 	

			<ul style="list-style-type: none"> - bruke komma ved oppramsing og før konjunksjoner - minst tre huskereglar for å kunne skrive med variert setningsbygning (lag dem: ulik oppstart, bindeord, bruk synonymar) - kan skrive med variert setningsbygning og viser dette i egen skrivning 	
	Eleven skal kunne skrive sammenhengende med personlig og funksjonell håndskrift, og bruke tastatur på en hensiktsmessig måte.	Eleven skal kunne skrive sammenhengende med funksjonell håndskrift. Eleven skal kunne bruke touch-program hensiktsmessig.	<ul style="list-style-type: none"> - skrive sammenhengende og lesbart på linjer - bruke touch hensiktsmessig når jeg skriver på tastatur 	
	Eleven skal kunne skrive tekster med klart uttrykt tema og skape sammenheng mellom setninger og avsnitt.	Eleven skal kunne strukturere i avsnitt og forklare oppbygningen i en hoveddel. Eleven skal kunne eksperimentere med variert setningsbygning. Eleven skal kunne skrive tekster med bevisst inndeling i innledning, hoveddel og avslutning.	<ul style="list-style-type: none"> - strukturere egen tekst i innledning, hoveddel og avslutning - forklare hvordan jeg tenkte da jeg skrev planla oppbygging av hoveddelen i teksten - strukturere egen tekst ved hjelp av bindeord, komma og avsnitt - variere setningsbygning med fokus på oppstart av setninger 	
	Eleven skal kunne skrive fortellende, beskrivende, reflekterende og argumenterende tekster etter mønster av eksempeltekster og andre kilder, og tilpasse egne tekster til formål og mottaker.	Eleven skal kunne bruke åpne spørsmål i tekstskriving. Eleven skal kunne skrive egne reflekterende tekster inspirert av eksempeltekster og andre kilder (f. eks. om å være ny på skolen, å ikke få til noe, å være misunnelig). Eleven skal kunne skrive enkle instruksjer om hvordan noe skal gjøres. Eleven skal kunne forklare hvem teksten er ment for og hva man vil oppnå, og ta hensyn til det i skrivingen.	<ul style="list-style-type: none"> - forklare hva et intervju er, med utgangspunkt i et personintervju - lage åpne spørsmål til et intervju - intervju en selvvalgt person - notere svarene i stikkordsform under intervjuet - renskripe intervjuet og føye til en ingress som forteller noe om hva jeg ønsker å fokusere på i intervjuet - nevne navn på fotograf og intervjuer i intervjuteksten min - forklare/ vise hva en tegneserie er - lage en tegneserie - skrive en plan for tegneserien min der jeg får fram hvem som er hovedpersonene og det viktigste i handlingen, her planlegger jeg også hva personene skal si og hvordan det skal ende 	
	Eleven skal kunne eksperimentere med skriving av enkle tekster på sidemål.	Eleven skal kunne formulere enkle replikker på sidemålet. Eleven skal kunne hente ut ord og uttrykk fra tekster på sidemålet, og sette sammen egne setninger. Eleven skal kunne lese tekster på sidemålet, og finne ord som er felles med hovedmålet. Eleven skal kunne skrive vitser, gåter og små rim på sidemålet.	<ul style="list-style-type: none"> - skrive en kort dialog på nynorsk der jeg bruker ord jeg har lest i nynorske tekster - skrive korte vitser og rim på nynorsk - skrive nye gåter på nynorsk eller gåter som jeg tidligere bare har kunnet på bokmål - lese nynorske tekster og finne ord som er like eller ligner på begge målformer 	
	Eleven skal kunne gi tilbakemelding på andres tekster ut fra faglige kriterier og bearbeide egne tekster på bakgrunn av tilbakemeldinger.	Eleven skal kunne forklare de kriteriene som er satt. Eleven skal kunne gi konkrete tilbakemeldinger ut fra kriteriene. Eleven skal kunne bruke kriterier og tilbakemeldinger for å forbedre egen tekst.	<ul style="list-style-type: none"> - sammen med lærer og medelever videreføre og videreutvikle kriterier for arbeid med tekst - gjenta og forklare kriteriene for medelever - gi tilbakemelding på medelevers tekster på bakgrunn av gjeldende kriterier - bruke tilbakemeldinger, gitt på bakgrunn av kriteriene, til å forbedre egen tekst 	
	Eleven skal kunne bruke digitale kilder og verktøy til å lage sammensatte tekster med levende bilder. Eleven skal kunne bruke hyperkoblinger for å vise til digitale kilder.	Eleven skal kunne bruke digitale verktøy til å lage sammensatte tekster med levende bilder. Eleven skal kunne bruke hyperkoblinger for å vise til digitale kilder.	<ul style="list-style-type: none"> - lage en enkel digital tabell med graf over egen internettbruk for en uke - skrive en tekst der jeg bruker tabellen til å belyse barn og unges bruk av internett, PC, nettbrett, konsoll og mobil, sier noe om hvilken informasjon jeg henter, hva jeg har behov for, hva jeg bruker for å more meg og hva jeg bruker til kommunikasjon med ulike folk til daglig - sette inn bilder, bevegelige bilder, lenker og videoer i teksten om barn og unges internettvaner - oppgi digitale kilder ved hjelp av lenker i teksten min 	
	Eleven skal kunne velge ut og vurdere informasjon fra bibliotek og digitale informasjonskanaler.	Eleven skal kunne velge og søke på digitale informasjonskanaler, og vise kildekritikk og lage gode kildehenvisninger.	<ul style="list-style-type: none"> - skrive en fagtekst med utgangspunkt i flere digitale informasjonskilder - i utvalget av kilder vise evne til kildekritikk, samt skrive kildehenvisninger etter mal 	
Språk, litteratur og kultur	Eleven skal kunne gi eksempler på noen likheter og forskjeller mellom muntlig og skriftlig språk.	Eleven skal kunne gi eksempler på hvordan man tilpasser språket til ulike formål og mottakere. Eleven skal kunne samtale om forskjellen på spontant og planlagt språk, og om hva som kreves i ulike situasjoner. Eleven skal kunne identifisere innslag av muntlig språkbruk i skriftlig kommunikasjon (SMS, sosiale medier).	<ul style="list-style-type: none"> - gi eksempler på typisk muntlig språk - gi eksempler på typisk skriftlig språk - vise hvordan det er mulig å veksle mellom muntlig og skriftlig språk, planlagt og ikke planlagt språk - gjenkjenne muntlige elementer i skriftlig kommunikasjon - gjenkjenne skriftlige elementer i muntlig kommunikasjon - delta i en samtale rundt hva slags språk som kreves i ulike situasjoner 	
	Eleven skal kunne utføre grunnleggende setningsanalyse og vise hvordan tekster er	Eleven skal kunne forklare objektets funksjon, og finne eksempler.	<ul style="list-style-type: none"> - forklare hva et objekt er og hvilken funksjon det har i en setning - finne objektet i en setning 	

	bygd opp ved hjelp av begreper fra grammatikk og tekstkunnskap.	Eleven skal kunne utføre enkel setningsanalyse (subjekt, verbal, objekt). Eleven skal kunne bruke egen kunnskap om setningsanalyse og ordklasser for å beskrive ulikheter i tekster Eleven skal kunne forklare kjennetegn ved form og innhold for ulike teksttyper.	<ul style="list-style-type: none"> - utføre en enkel setningsanalyse der jeg finner subjekt, verbal og objekt - beskrive likheter og ulikheter i en tekst ved hjelp av setningsanalyse og kunnskap om ordklassene - forklare kjennetegn ved de ulike setningsleddene 	
	Eleven skal kunne sammenligne språk og språkbruk i tekster på bokmål og nynorsk.	Eleven skal kunne finne ord og uttrykk som er ulike på bokmål og nynorsk, og samtale om forskjeller i formverket.	<ul style="list-style-type: none"> - lese/ lytte til tekster på bokmål og nynorsk og finne ord og uttrykk som er ulike - notere nye og ukjente ord og slå opp i ordliste for å finne betydningen av ordet - delta i en samtale om språklige kjennetegn som gjentar seg i bokmål og nynorsk - samtale om og peke på forskjeller i formverket som er typiske og gjentakende 	
	Eleven skal kunne lese og uttale stedsnavn som inneholder spesielle nordsamiske bokstaver, og kjenne til enkelte ord og uttrykk på ett av de samiske språkene.	Eleven skal kunne gi eksempler på bokstaver, ord, uttrykk og stedsnavn på samisk, og uttale dem på samisk. Eleven skal kunne lese og uttale stedsnavn skrevet med nordsamiske bokstaver.	<ul style="list-style-type: none"> - gjenkjenne noen av de samiske bokstavene og kunne si lyden til bokstaven - lese enkle ord, uttrykk og stedsnavn med nordsamiske bokstaver og uttale disse - skrive noen av de samiske bokstavene - finne likheter mellom samisk, norsk, svensk og dansk - si noen vanlige uttrykk på samisk 	
	Eleven skal kunne sammenligne talemål i eget miljø med noen andre talemålsvarianter og med de skriftlige målformene bokmål og nynorsk.			
	Eleven skal kunne gi eksempler på og reflektere over hvordan språk kan uttrykke og skape holdninger til enkeltindivider og grupper av mennesker.	Eleven skal kunne diskutere hvordan vi påvirkes av andres språkbruk. Eleven skal kunne gi eksempler på språkbruk som kan skape holdninger til personer og grupper av mennesker.	<ul style="list-style-type: none"> - lese modelltekster der personene har et utpreget språkbruk - delta i en samtale om hvordan språket til personene i modelltekstene påvirker vårt bilde av innholdet i teksten - gi eksempler på hvordan andres språk kan påvirke oss i hverdagen - reflektere over hvordan språkbruk kan skape holdninger til personer og grupper av personer 	
	Eleven skal kunne presentere egne tolkinger av personer, handling og tema i et variert utvalg av barne- og ungdomslitteratur på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samisk.	Eleven skal kunne presentere egne leseopplevelser for andre (tid, sted, handling og hovedpersoner). Eleven skal kunne fremstille litterære figurer i rollespill. Eleven skal kunne skrive bokanmeldelser av barne – og ungdomslitteratur på hovedmålet og i oversettelse fra samisk.	<ul style="list-style-type: none"> - gjengi kriteriene for en god bokanmeldelse - lese en skjønnlitterær bok med hensikten å skrive en bokanmeldelse - skrive en bokanmeldelse med handlingsreferat, person- og miljøskildringer - gi en begrunnet anbefaling og sammenligne boka med andre bøker jeg har lest og si noe om hvem boka vil passe best for - presentere anmeldelsen min for de andre i klassen og ta i mot deres tilbakemeldinger - forbedre anmeldelsen ved hjelp av tilbakemeldingene fra mine medelever - lese tekster på bokmål, nynorsk og oversatt samisk og slå opp i ordliste/ på nett for å finne betydningen av ord som er viktig for å forstå innholdet i teksten 	
	Eleven skal kunne vurdere tekster med utgangspunkt i egne opplevelser og med forståelse for språk og innhold.	Eleven skal kunne fortelle hva en liker i en tekst. Eleven skal kunne samtale om hva som gjør språket godt. Eleven skal kunne bruke egne erfaringer for å forklare tekstens handling og personenes reaksjoner.	<ul style="list-style-type: none"> - delta i en samtale som omhandler ulike formål med lesing, hvilke metoder som er nyttige å kunne når man skal huske innholdet i en tekst, hvordan man kan bruke egne erfaringer som hjelp til å forklare tekstens innhold og skildringer og kriterier for godt språk i skjønnlitterære tekster - gjenfortelle fra en skjønnlitterær tekst ved hjelp av gitt læringsstrategi - ta i bruk egne opplevelser for å forklare tekstens innhold, personers reaksjoner og hvordan miljøskildringer kan fungere forklarende eller som frampek i tekstens handling 	
	Eleven skal kunne kjenne til opphavsrettslige regler for bruk av kilder.	Eleven skal kunne lage strukturerte kildehenvisninger. Eleven skal kunne oppgi kilde ved sitater og billedbruk.	<ul style="list-style-type: none"> - finne forfatter, bokens navn, forlag og utgivelsesår - lage en liste over kildehenvisninger etter modell - kan regler om kilde for sitater og når man bruker andres bilder - oppgi kilde ved bruk av sitater og bilder 	
	Eleven skal kunne bruke forskjellige former for digitale og papirbaserte ordbøker.	Eleven skal kunne bruke ordbøker på nettet. Eleven skal kunne forklare hvordan ordets bøyninger er oppført i en ordbok, og finne fram til oppslagsord. Eleven skal kunne bruke ordbøker selvstendig for å sjekke staving.	<ul style="list-style-type: none"> - kjenner til og kan bruke flere ordbøker på nettet - finne fram i en digital ordbok - forklare hvordan jeg leser ut ordets bøyningsform av det som står oppført i ordboka - slå opp i ordboka på egenhånd for å sjekke hvordan ord staves 	

Digitale ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Å kunne lese

Å kunne regne

Å kunne skrive